Staten-Generaal 1/2

Vergaderjaar 2014–2015

22 718 OVSE-Assemblée

V/ Nr. 34 VERSLAG VAN DE 24e JAARLIJKSE ZITTING 2015

Vastgesteld 8 september 2015

Inleiding

Van 5 tot en met 9 juli 2015 heeft in Helsinki, Finland, de 24e jaarvergadering plaatsgevonden van de Parlementaire Assemblee van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE PA). Deze Annual Session stond in het teken van de 40e verjaardag van de OVSE en de ondertekening in 1975 (in Helsinki) van de Slotakte van Helsinki. Gekozen was dan ook voor het thema «Recalling the Spirit of Helsinki».

Delegaties uit 54 van de 57 parlementen van de OVSE-landen, in het totaal zo'n 300 volksvertegenwoordigers, debatteerden met elkaar over dit thema, over de door de drie commissies voorgelegde rapporten met bijbehorende resoluties en over 13 geagendeerde zgn. supplementary items. Ook vonden verkiezingen plaats van enkele nieuwe voorzitters en vice-voorzitters van de commissies en van de President van de Assemblee voor de periode 2015–2016 en benoemde de Assemblee een nieuwe Secretaris-Generaal. De debatten werden mede bijgewoond door vertegenwoordigers uit 4 landen – Algerije, Israël, Marokko en Jordanië – waarmee de OVSE samenwerkingsakkoorden heeft gesloten, alsmede door medewerkers van de OVSE-missies in Kyrgizië, Servië en Tjechië, door de Hoge Commissaris voor Nationale Minderheden van de OVSE en door afgevaardigden van de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa en vertegenwoordigers van de Verenigde Naties.
De Nederlandse delegatie, geleid door het lid van de Eerste Kamer, Franken (CDA), bestond uit het lid Van Kappen (VVD), eveneens Eerste Kamer en uit de leden Servaes (PvdA), Taverne en Teeven (beiden VVD) uit de Tweede Kamer.
Aan het slot van de jaarvergadering heeft de Assemblee de zgn. Helsinki Declaration, bestaande uit de door de 3 commissies voorbereide resoluties en 13 resoluties naar aanleiding van de behandeling van de zgn. supplementary items, aanvaard.
Aan de vooravond van de conferentie is de delegatie hartelijk ontvangen ten huize van Z. M's ambassadeur in Finland, de heer H. Swarttouw. Tijdens een werkdiner heeft deze de delegatie veel relevante informatie verschaft over de sociaaleconomische ontwikkelingen in Finland, over de positie van het land binnen de EU en over de geopolitieke uitdagingen

kst-22718-34
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2015

waarvoor het land zich ziet gesteld. Ook kwamen de bilaterale betrekkingen tussen Finland en Nederland aan de orde. Ook langs deze weg spreekt de delegatie haar dank uit aan ambassadeur Swarttouw en ambassaderaad Kruishoop voor de geboden bijstand en de verstrekte informatie.

Vergadering Standing Committee

Zoals gebruikelijk vergaderde het Standing Committee – de vaste commissie waarin de President en de vicepresidenten van de Assemblee, de voorzitters van de commissies en de leiders van de delegaties zitting hebben – voorafgaande aan de officiële opening van de plenaire zitting en was de behandeling van jaarrapporten van de president van de Assemblee, de heer Kanerva, van de Secretaris-Generaal van de Assemblee, de heer Oliver, en van de penningmeester, de heer Battelli voorzien.
Alvorens deze onderwerpen evenwel aan de orde te stellen lichtte de President van de Assemblee, de heer Kanerva, een brief van zijn hand, op 1 juli 2015 gericht aan alle leden van het Standing Committee, toe. In deze brief was hij ingegaan op het besluit van de Finse regering, genomen nadat zij alle EU-lidstaten had geconsulteerd, om aan een zestal leden van de Russische delegatie, onder wie de heer Narishkin, Voorzitter van de Russische Staatsdoema, geen inreisvisum te verstrekken. De Finse regering meende bij het nemen van haar besluit niet in de positie te zijn uitzonderingen te maken op de door de EU ingestelde sancties. De heer Kanerva wees erop dat het besluit om de Annual Session in Helsinki te houden genomen was lang voordat de EU tot het instellen van een sanctieregime had besloten. Voorts is het niet aan de Parlementaire Assemblee om bepaalde parlementariërs al dan niet tot Finland toe te laten. Tegelijkertijd zijn, zo had de president vastgesteld, de EU sancties juist ingesteld wegens de evidente en grove schending door de Russische Federatie van internationale normen, zoals die o.a. zijn neergelegd in de Slotakte van Helsinki van 1975. In zijn brief had de heer Kanerva het Finse besluit de ongelukkige uitkomst genoemd van de ernstige bedreigingen waarmee de Europese veiligheidsarchitectuur in de huidige tijd te kampen heeft. In het belang van de voortgang van de dialoog zou het naar zijn mening buitengewoon teleurstellend zijn wanneer een delegatie zou besluiten niet aan het werk van de Assemblee deel te nemen. De kracht van de Assemblee was tot nu toe immers steeds de inclusieve participatie van al haar leden te midden van een omgeving waarin de mogelijkheden van een dialoog alleen maar afnemen. Aan het slot van zijn interventie zei de President contact te zullen zoeken met de Russische collega's om hen ervan te overtuigen dat het in het belang van de politieke dialoog, de parlementaire diplomatie en de Parlementaire Assemblee als geheel zou zijn indien een Russische delegatie aan deze Jaarvergadering zou deelnemen.

In directe aansluiting op het betoog van de President heeft de heer **Franken** het woord gevraagd. Hij merkte op dat de Nederlandse delegatie met waardering kennis heeft genomen van het werk van de president in het afgelopen jaar. Zij hoopt dan ook dat hij de kans zal krijgen zijn werk nog een jaar voort te zetten. Met betrekking tot zijn mededelingen over het besluit van de Finse regering deelde de heer Franken mee dat zijn delegatie instemt met de inhoud van de brief aan alle leden van het Standing Committee. Wel zou zij willen voorstellen dat het voorzitterschap er alsnog alles aan doet om te bevorderen dat de sancties tegen de parlementariërs worden opgeheven zodat zij allen de gelegenheid krijgen om aan de vergaderingen van de OVSE- Assemblee deel te nemen zodat de vrije dialoog doorgang kan vinden.

In het debat dat hierop volgde sloten de leiders van de delegaties van o.a. Frankrijk, Zweden, Oostenrijk en Duitsland zich bij dit voorstel aan en concludeerde de President vervolgens dat een gezamenlijke oproep aan het adres van de Finse regering en de EU om terug te komen op de ingestelde sancties wenselijk zou zijn. Het enige aanwezige lid van de Russische delegatie, de heer Kovalev, die meedeelde onmiddellijk na de verkiezing van een nieuwe Secretaris-Generaal van de Assemblee te zullen terugreizen naar Moskou, merkte in reactie op de interventies op dat de Russische delegatie, geconfronteerd met het besluit van de Finse regering, geen andere keuze restte dan zich in haar geheel terug te trekken van deelname aan de Annual Session. Zij betreurde deze gang van zaken zeer temeer daar zij de Parlementaire Assemblee van de OVSE als belangrijk forum voor dialoog en overleg beschouwt.
De 24e jaarvergadering is vervolgens buiten aanwezigheid van de Russische delegatie voortgezet. De door de Russische delegatie ingezonden voorstellen voor supplementary items werden van de agenda afgevoerd.

In zijn jaarverslag belichtte secretaris-generaal Oliver de activiteiten van de Assemblee sedert de laatste jaarvergadering in Baku, Azerbeidzjan. Hij schonk daarbij in het bijzonder aandacht aan de verkiezingswaarnemingsmissies die werden uitgezonden naar Bosnië-Herzegovina, Oekraïne, de Verenigde Staten, Moldavië, Tajikistan, het Verenigd Koninkrijk en Turkije. De President van de Assemblee heeft veel energie en aandacht besteed aan overleg over het conflict in en rond Oekraïne waarbij het secretariaat in Kopenhagen voortdurende ondersteuning heeft geboden. In deze toelichting op het jaarverslag blikte de heer Oliver vervolgens terug op de 24 jaren waarin hij de Parlementaire Assemblee had mogen dienen. Dankzij de vele goede contacten met de vele parlementariërs en de presidenten en de «special representatives» onder hen, en de professionele bijstand en ondersteuning door het secretariaat zei de scheidend Secretaris-Generaal te kunnen terugkijken op een rijke geschiedenis van de OVSE PA, waaraan hij een bijdrage heeft mogen leveren en waarvan hij deel heeft mogen uitmaken.
De scheidende «treasurer» van de Assemblee, de Sloveense afgevaardigde Battelli, lichtte zijn jaarverslag toe aan de leden van het Standing Committee. Zijn relaas gaf de vergadering geen aanleiding tot het maken van opmerkingen. De vergadering stemde vervolgens in met de begroting voor de periode 2015–2016.
Op voorstel van de President stemde de vergadering vervolgens in met de toewijzing van twee ontwerpresoluties aan de agenda van de plenaire vergadering en met de toedeling van de zgn. supplementary items aan de commissies. Dat leidde tot het volgende overzicht:

Plenair:
1. Helsinki +40: Building the OSCE of the future;
2. The continuation of clear, gross and uncorrected violations of OSCE commitments and international norms by the Russian Federation;

Commissie I: Political Affairs and Security
1. Adherence to the Helsinki principles in inter-state relations across the OSCE area;
2. OSCE code of conduct on politico-military aspects of security: awareness raising, dissemination, better implementation and outreach;
3. The co-operative phase in post-conflict borders: new tools and new actors for a broader view of the conflict cycle;
4. A comprehensive legislative reform on foreign terrorist fighters from the OSCE area;

Commissie II: Economic Affairs, Science, Technology and Environment

1. Responsibility to combat human trafficking in government contracts for goods and services;
2. Environmental challenges and economic opportunities in the high North;
3. The modernization of the system of national contributions to the OSCE budget;

Commissie III: Democracy, Human Rights and Humanitarian Questions

1. Missing persons in connection with armed conflicts;
2. Abducted and illegaly detained Ukrainian citizens in the Russian Federation;
3. Calling for urgent solutions to the tragedy of deaths in the Mediterranean;
4. Women and girls made vulnerable by armed conflict, crisis or minority status.

Een voorstel van de heer Franken tot het indienen van een supplementary item over de wenselijkheid van het realiseren van internationaalrechtelijke rechtspersoonlijkheid van de OVSE behaalde in de voorbereidende fase niet het vereiste aantal handtekeningen (20, afkomstig uit 4 verschillende lidstaten).
In zijn bijdrage aan het algemene plenaire debat heeft de heer Franken voor dit onderwerp alsnog aandacht gevraagd.
Aan het slot van de vergadering werd de heer (Roberto) Montella, reeds werkzaam bij de assemblee als directeur van het bureau van de president, met 46 stemmen vóór en 4 tegen gekozen tot nieuwe Secretaris-Generaal van de Parlementaire Assemblee, voor een periode van 5 jaren die zal aanvangen op 1 januari 2016.

De plenaire vergadering

Op maandag 6 juli vond de officiële opening van de jaarvergadering plaats met toespraken van de President van Finland, de heer Niinistö, de Minister van Buitenlandse Zaken van Finland, de heer Soini, en de President van de Assemblee, de heer Kanerva.
Allen wezen in hun toespraken op de belangrijke stap die in 1975 met de ondertekening van de Helsinki Akkoorden werd gezet, een stap die het einde markeerde van een periode waarin wederzijds wantrouwen en achterdocht de betrekkingen tussen het Westen en het Communistische kenmerkten. Het jaar 1975 luidde een periode in van ontspanning, samenwerking en geleidelijke transitie naar veiligheid en welvaart.
President Niinistö wees erop dat de onderwerpen waaromtrent de partijen bij de Helsinki Akkoorden afspraken maakten meer dan ooit aan de orde zijn: het afzien van het gebruik van geweld, respect voor de soevereiniteit van landen en de onschendbaarheid van hun grenzen. Hij riep de lidstaten van de OVSE goed na te denken over de vraag of zij de wens en het voornemen hebben om de kenwaarden van die afspraken in de toekomst te blijven nastreven; naar zijn mening hebben zij daarin geen keus en bestaan er geen andere opties. Minister Soini zei te menen dat de-escalatie van de crisis in en rond Oekraïne nu de hoofdtaak van de OVSE dient te zijn en dat partijen de implementatie van de Minsk-akkoorden zullen moeten blijven nastreven. De politieke wil daartoe is de sleutel voor de toekomst. Hij betreurde het dat niet alle delegaties aan de conferentie deelnemen en voegde toe het EU-beleid inzake de sancties, waaraan ook Finland zich heeft verbonden, te hebben uitgevoerd.
Het plenaire debat over de crisis in en rond Oekraïne betekende is feite een voortzetting van de discussie zoals die tijdens de Annual Session in

2014 in Baku was gevoerd. Veel delegaties benadrukten de noodzaak van economische en politieke steun aan Oekraïne en riepen Rusland op zijn steun aan de in het Oosten van het land opererende strijdkrachten en separatisten te stoppen en de Minsk-akkoorden volledig uit te voeren. Enkele delegaties spraken hun treurnis dan wel afkeuring uit over de afwezigheid van de Russische delegatie en verbonden daaraan hun besluit zich van stemming over de resolutie te onthouden. De resolutie, die het gebrek aan respect van de kant van de Russische Federatie voor de beginselen uit de Helsinki-akkoorden met betrekking tot soevereiniteit en territoriale integriteit veroordeelt werd met 97 stemmen vóór, 7 tegen en 32 onthoudingen aanvaard.
Een tweede onderwerp van het plenaire debat betrof een door de Portugese afgevaardigde Soares opgesteld eindrapport getiteld «Helsinki +40: Building the OSCE of the Future». Dit rapport bevat de weergave van een aantal in 20145 en 2015 in Moskou, Washington, Stockholm, Kopenhagen en Belgrado gehouden seminars en conferenties, die in het teken stonden van de veertigste verjaardag van de OVSE. Een op het rapport gebaseerde resolutie, waarin enkele voorstellen tot verbetering en hervorming van de interne en externe werking en werkwijze van OVSE en zijn Parlementaire Assemblee zijn opgenomen werd aan het slot van het debat aanvaard.

General Debate

De heer **Franken** heeft deelgenomen aan een afzonderlijk algemeen debat over OVSE-aangelegenheden. Hij deelde mee zijn spreektijd allereerst graag te willen benutten om de scheidende Secretaris-Generaal, de heer Spencer Oliver, te danken voor het geweldige werk dat hij gedurende 23 jaren voor de Assemblee heeft verricht. De heer Oliver heeft een serviceorganisatie opgebouwd die voor de Assemblee een noodzakelijke voorwaarde was en is om haar taken uit te voeren. In navolging van enkele collega's zei de heer Franken ervan overtuigd te zijn dat de heer Oliver als een monument in de gedachten van vele OVSE-parlementariërs zal aanwezig zal blijven. De inkomende Secretaris-Generaal, de heer Roberto Montella, wenste hij namens de Nederlandse delegatie veel succes toe in een sfeer van goede samenwerking.
Verwijzende naar één van de door de heer Soares aan de Assemblee voorgelegde voorstellen zei de heer Franken aan één ervan bijzondere aandacht te willen geven. Hij stelde dat, vooral nu de Speciaal Monitoring Mission (SMM) zo veel goed werk doet onder de paraplu van de OVSE, het voor de OVSE van cruciaal belang is dat zij op de kortst mogelijke termijn rechtspersoonlijkheid verwerft. Op dit moment zijn 24 eenheden van de OVSE operationeel in 23 landen onder een breed scala van juridische statussen, hetgeen resulteert in een lappendeken van immuniteiten en privileges en uitzonderingsposities waarin zich tal van hiaten bevinden. Dit is niet zomaar een theoretisch probleem of een speeltuin voor juristen. Voor al die mensen die onder de vlaag van de OVSE werken zullen wij algemeen geldende en duidelijke regels aangaande hun status, hun (voor-) rechten en hun immuniteiten moeten opstellen. Al in 2005 adviseerde een Panel van Eminente Personen om dit te regelen. In 2007 werd een ontwerpverdrag over dit onderwerp opgesteld dat de steun van alle deelnemende staten kreeg. En een nieuw Panel van Eminente Personen adviseerde onlangs nog dit verdrag te aanvaarden met het oog op het werk van de SMM in Oekraïne. De heer Franken benadrukte dat de Nederlandse delegatie van oordeel is dat de tekst van het ontwerpverdrag uit 2007 zo snel mogelijk zou moeten worden aanvaard. Dat zou bijvoorbeeld kunnen tijdens de aanstaande Ministeriële Raad die op 3 en 4 december 2015 in Belgrado wordt gehouden. Direct daarna dient overleg te worden gevoerd over een Constituerend Document voor de organisatie als geheel. Er is dringend werk te doen met betrekking tot de

positie van mensen die onder de paraplu van de OVSE werken. Wij moeten ze de bescherming geven die een betrouwbare organisatie moet leveren, zo besloot de heer Franken.

Commissievergaderingen

De leden **Van Bommel, Servaes** en **Van Kappen** hebben gedurende de conferentie deelgenomen aan parallelle
vergaderingen van het Committee on Political Affairs and Security, waarin de bovenvermelde supplementary items werden behandeld.
De leden **Taverne** en **Teeven** woonden de vergaderingen van het Committee on Democracy, Human Rights and Humanitarian Questions over deze onderwerpen bij.
Aan het slot van de vergadercyclus van de commissies vonden verkiezingen plaats voor de functies van voorzitter, vice-voorzitter en rapporteur voor 2016. De uitkomst luidde al volgt:

General Committee on Political Affairs and Security:
Hr. Roger F. Wicker (Verenigde Staten): voorzitter
Hr. Azay A. Guliyev (Azerbeidzjan): vice-voorzitter
Mevr. Margareta Cedefeldt (Zweden): rapporteur

General Committee on Economic Affairs, Science, Technology and Environment:
Mevr. Roza Aknazarova (Kyrgizië): voorzitter
Mevr. Nilza Sena (Portugal): vice-voorzitter
Mevr. Marietta Tidei (Italië): rapporteur

General Committee on Democracy, Human Rights and Humanotarian Questions:
Mevr. Isabel Santos (Portugal): voorzitter
Mevr. Ivana Dobesova (Tjechische republiek): vice-voorzitter
Mevr. Gordana Comic (Servië): rapporteur

Verkiezing President

Op donderdag 9 juli heeft de Parlementaire Assemblee de Finse afgevaardigde en zittend President, de heer Illla Kanerva, herbenoemd tot President voor de periode 2015–2016.

De voorzitter van de delegatie,
Franken

De (waarnemend) griffier van de delegatie,
Nieuwenhuizen